

Turizm Akademik Dergisi

Tourism Academic Journal

www.turizmakademik.com

Turizmde Dijital Göçebe Araştırmaları: Sistemik Literatür Taraması*

Serpil KOCAMAN**a

^a Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, ANTALYA
E-mail: serpil.kocaman@alanya.edu.tr , ORCID: 0000-0002-2037-7441

Öz

Dijital göçebe yaşam tarzının giderek daha popüler hale gelmesi, konuya ilişkin akademik araştırmaların sayısının da artmasına sebep olmuştur. Ancak yapılan çalışmalar arasında dijital göçebeleri turizm perspektifinden ele alan araştırmalar daha sınırlı sayıdadır. Araştırmanın amacı, dijital göçebe kavramının turizm boyutunda nasıl ve hangi konularda araştırıldığını ortaya koymak ve gelecek çalışmalara öneriler sunmaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden sistemik literatür taraması kullanılmıştır. Bu amaçla Web of Science, Scopus, DergiPark ve TR Dizin veri tabanlarında “dijital göçebe” ve “turizm” anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Tarama sonucu tespit edilen 31 araştırma, dâhil etme ve hariç tutma kriterlerine göre değerlendirilmiş ve 15 makale araştırmaya dâhil edilmiştir. İnceleme dijital göçebeler ve turizme odaklanan araştırmaların; (i) dijital göçebe turist profili, (ii) dijital göçebelerin seyahat motivasyonları ve destinasyon seçim kriterleri, (iii) dijital göçebeler için ortak çalışma alanlarının rolü ve (iv) dijital göçebelerin iş-boş zaman algıları olmak üzere 4 tema etrafında döndüğünü ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital göçebe, ortak çalışma alanları, turizm.

Digital Nomad Researches in Tourism: Systematic Literature Review

Abstract

The popularity of the digital nomad lifestyle has led to an increase in the number of academic research on the subject. However, among these studies, studies on digital nomads and tourism are more limited. The aim of the research is to reveal how and in which subjects the concept of digital nomad is researched in the tourism dimension in the research literature and to offer suggestions for future studies. In the research, systematic literature review, one of the qualitative research methods, was used. For this purpose, the Web of Science, Scopus, DergiPark and TR Directory databases were searched with the keywords “digital nomad” and “tourism”. 31 studies identified as a result of the screening were evaluated according to inclusion and exclusion criteria and 15 articles were included in the research. The review includes research focusing on digital nomads and tourism; It reveals that it revolves around 4 themes: (i) digital nomad tourist profile, (ii) travel motivations of digital nomads and destination selection criteria, (iii) role of co-working spaces for digital nomads, and (iv) digital nomads’ perceptions of work-leisure..

Keywords: Digital nomad, co-working spaces, tourism.

JEL CODE: L83, O15, O33

Makalenin Geçmişi:

Gönderim Tarihi : 10.01.2021
Birinci Düzeltme : 28.02. 2021
İkinci Düzeltme : 18.10. 2022
Kabul : 22. 10. 2022
Makale Türü : Derleme Makale

Kocaman, S. (2022). Turizmde Dijital Göçebe Araştırmaları: Sistemik Literatür Taraması, Turizm Akademik Dergisi, 9 (2), 447-462.

* Bu araştırma etik kurul kararı gerektirmeyen araştırmalar arasında yer almaktadır.

** Sorumlu yazar e-posta: serpil.kocaman@alanya.edu.tr

GİRİŞ

Dijital göçebe kavramı ile ilgili bilimsel çalışmalar 1990'lı yıllarda başlamış ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim ve gelişim ile paralel şekilde artmaya devam etmiştir (Hermann ve Paris, 2020: 331). Dijital göçebelerin yarattıkları turizm potansiyeli üzerine yapılan çalışmalar ise daha sınırlı kalmıştır. Oysaki teknolojiye yaşanan bu hızlı değişim, uzaktan çalışan turistlere destinasyon deneyiminin tadını çıkarırken çalışmaya ve üretmeye devam etme fırsatı sunmaktadır. Bu durum, dijital teknoloji altyapısı sayesinde bir mekâna bağlı olmaksızın işlerini uzaktan yapabilen dijital göçebe turistleri yaratmış ve destinasyonlar için yeni bir turizm pazarı oluşturmuştur. Çalışma, Statista (2022) yılı verilerine göre sayısı dünya genelinde yaklaşık 35 milyon olan ve küresel ekonomiye yılda ortalama 787 milyar dolarlık katkı sağladığı bilinen dijital göçebeler ve turizm konusunda yapılan araştırmaların hangi temalar üzerinde yoğunlaştığını belirlemesi ve gelecek çalışmalar için öneriler sunması açısından önemlidir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin turizm sektöründeki rolü, uzun zamandır popüler bir akademik araştırma konusudur. Bilgi İletişim Teknolojileri (BİT) etkilerinin turizm tedarik perspektifinin ötesine geçtiği ve belki de seyahatin yaşamdaki potansiyel rolünü değiştirdiğini öne sürmek mümkündür. Dijital göçebelerin yaşam tarzı, seyahatin değişen potansiyeline örnek oluşturmaktadır (Reichenberger, 2017: 1). Turizm sektörü açısından dijital göçebeler, yeni bir turist tipi olarak ifade edilmektedir (Putra & Agirachman, 2016; Wiranatha ve ark, 2020; Düzgün & Akın, 2022). Yarattıkları ekonomik potansiyel ile turizm sektörünü doğrudan beslerler. Çalışmalarını çevrimiçi oldukları her yerde gerçekleştirebilen ve sık sık seyahat eden bu turist tipi, tur operatörleri ve seyahat acentaları için ideal bir müşteri kitlesi oluşturur. Dijital göçebelerin seyahat endüstrisinde giderek trend olması ile birlikte konaklama sektörü de bu kategorideki gezginlerin farklılaşan ihtiyaçlarını karşılamak için adımlar atmakta; ortak yaşam otelleri (co-living hotels) gibi uygulamalarla müşteri potansiyelini artırmaya çalışmaktadır. Aynı zamanda yerel halkın yaşam biçimini deneyimlemek isteyen dijital göçebeler, destinasyonun yerel ekonomisine ve yerel halkına da fayda sağlamaktadır (Vagena, 2021: 3).

Bugün 49 farklı ülkenin hayata geçirdiği “dijital göçebe vizesi” uygulaması, ülkelerin veya şehirlerin “dijital göçebe destinasyonu” olarak markalaşma çabaları, dijital göçebelerin yarattıkları turizm potansiyelinin önemini ortaya koymaktadır. Ancak dijital göçebelerin yarattıkları turizm potansiyeline ilişkin araştırmalar çok sınırlıdır. Literatür incelendiğinde, dijital göçebe turizmi literatürünün henüz emekleme aşamasında olduğu görülmektedir. Bu araştırma, konuya ilişkin

mevcut literatürü derinlemesine inceleyerek alana ilişkin bütünsel bir çerçeve ortaya koymaktadır (Gürlek & Köseoğlu, 2021). Araştırma, konuya ilişkin son gelişmeleri açıklamak amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aramaktadır.

- Dijital göçebeleri turizm perspektifinden ele alan mevcut araştırmaların üzerinde durduğu temalar nelerdir?
- Bu çalışmaların yapıldığı destinasyonlar, araştırma yöntemleri ve temalara ilişkin bulgular nelerdir?
- Konuya ilişkin literatürdeki boşluklar ve gelecek çalışmalar için öneriler nelerdir?

Turizm sektörüne önemli bir potansiyel sunan dijital göçebeler hakkında yapılan araştırmaların turizm literatüründe hangi temalar altında toplandığını belirlemek, eksik noktaları görmek açısından önemlidir. Bu çalışma, dijital göçebeleri turizm perspektifinden ele alan araştırma temalarını ortaya koyması ve literatürdeki boşluklara dikkat çekmesi bakımından özgün bir çalışmadır. Araştırmanın kavramsal çerçeve kısmında dijital göçebe ve dijital göçebe turizmi kavramları tanımlanmış, metodoloji kısmında ise mevcut literatürün kapsamlı bir analizi sunulmuştur. Son olarak tartışma ve sonuç kısmında, araştırma boşlukları ve gelecekte yapılacak araştırmalar için araştırma gündemi oluşturulmuştur.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Dijital Göçebe Kavramı

1980'li yıllardan itibaren kendini gerçekleştirme ve seçim özgürlüğü yönündeki kişisel arzuların giderek yaygınlaşması, uluslararası hareketlilikte dünya genelinde hızlı bir yükseliş trendi meydana getirmiştir (Hannonen, 2020: 335). Kablosuz iletişim teknolojileri ve ulaşım sistemlerindeki ilerleme, hareket kolaylığı, çalışma yaşamındaki esnekliğin artması, uluslararası hareketlilikteki bu artışın temel nedenleri arasında sayılabilir (Müller, 2016: 344). Değişen koşulları öngören Tsugio Makimoto ve David Manners, 1997 yılında yayınladıkları “dijital göçebe” adlı eserlerinde gelecek on yıl içinde teknoloji aracılığı ile insanın, nerede olursa olsun iki nokta arasında resim, belge ve görüntü paylaşabileceğini iddia etmiş ve dijital göçebe kavramını tanımlamıştır (Müller, 2016). Bugüne gelindiğinde söz konusu iddianın gerçeğe dönüştüğü ve dijital göçebe kavramının çalışma hayatında önemli bir sosyal figür olarak yer aldığı söylenebilir (Müller, 2016: 344).

Mouratidis (2018) dijital göçebe terimini, bilgisayar teknolojisinin kullanımını içeren “dijital” kelime-

si ile sürekli olarak bir yerden farklı bir yere seyahat etmeyi ifade eden “göçebe” terimlerinin birleşimi olarak tanımlarken, Thompson (2018) dijital göçebelere, zamana ve mekâna bağlı kalmadan bağımsız olmak için teknolojiyi kullanmaya karar veren kişiler olarak tanımlar. Bu yaşam tarzı, çalışanlara seyahat özgürlüğü, çalışma saatlerinde esneklik ve ofislerden bağımsız hareket imkânı sunmaktadır (Nash ve ark., 2018: 2). Dijital göçebeler, konumdan bağımsız hareket etmeyi sadece iş yerine gitmemek olarak değil aynı zamanda hem yurt içi hem de yurt dışına özgürce seyahat etmek olarak tanımlamaktadır. Söz konusu seyahat edecekleri yeri işe göre değil, yaşam tarzı ve beklentilerine göre seçerler (Wood 2005; Thompson, 2018).

Dijitalleşmenin yaygınlaşmasıyla beraber iş ve boş zaman arasındaki sınırlar bulanıklaşmış, bu durum dijital göçebelere internete erişebildikleri her yerden çalışma özgürlüğü tanımıştır (Richards, 2015: 343). Bulanıklaşan sınırlar, işletmelerin ve dijital göçebelerin tek seferlik projeler için eşleştiği çevrimiçi işgücü piyasaları oluşturmuş, bu piyasalar paylaşım ekonomisine doğru geçişin ayrılmaz bir parçası olmuştur (Richter ve Richter, 2020: 78). Günümüzde paylaşım ekonomisi ve dijital çalışmanın birleşimi olan bu dijital platformlar ve teknolojiler hem uzaktan hem de konumdan bağımsız çevrimiçi iş fırsatları ile yeni bir yaşam tarzı ortaya koymuştur (Nash ve ark., 2018). Ortaya çıkan bu yaşam tarzının doğasında var olan, işten bağımsız olarak seyahat, geçici konaklama ve yer değiştirme eylemleri, dijital göçebelere turizm potansiyeli açısından bakmayı gerekli kılmaktadır.

Dijital Göçebe Turizmi

Dijital teknolojide yaşanan hızlı gelişim ve değişimler, küresel turizm sektörünün gelişmesinde önemli bir role sahiptir (Bhaskara & Sugiarti, 2019). Dijital teknolojinin gelişimi sadece turizm sektörü tarafından turistlere yönelik hizmetleri desteklemek ve hızlandırmak için kullanılmamış, aynı zamanda turistler dijital teknolojiyi destinasyon deneyimi sırasında çalışma faaliyetlerine devam etmek ve üretkenliklerini artırmak için kullanmaya başlamış ve bu durum çok sayıda dijital göçebe yaratmıştır. Böylelikle dijital göçebe ve turizm kavramları yan yana gelmiş ve dijital göçebe turizmi olarak bilinen yeni bir turizm türü ortaya çıkmıştır (Wiranatha ve ark., 2020; Vagena, 2021: 1). Turizm olgusu bağlamında ortaya çıkan bu yeni turizm türü, gelişmekte olan birçok destinasyon için cazip bir pazar olarak dikkat çekmektedir (Prabawa & Pertiwi, 2020).

Dijital göçebe, bir destinasyondan diğerine bağımsızca seyahat eden, internete bağlı dizüstü bilgisayarı ile ortak yaşam alanları veya ortak çalışma alanlarında çalışan bir turisttir. Bu turist tipi daha fazla gezmek ve keşif yapmak için özgürce destinasyon seçme avantajına

sahip işletme sahibi veya serbest çalışanlardan oluşur (Gede ve ark., 2021: 382-383). Dijital göçebeler özellikleri itibari ile geleneksel turistlerden farklıdır (Pecsek, 2018: 10). Geleneksel turistler, önceden belirlenen bir destinasyona kısıtlı bir süre ile gider, destinasyonu turistik amaçlı deneyimler ve döner. Dijital göçebe turisti ise destinasyonda daha uzun süre konaklar ve bu konaklamaya çalışma hayatını da dâhil ederek yaşar. Bu ifade ile iş seyahati yapan gezginler gibi görünse de dijital göçebeler, iş amacıyla işletmenin belirlediği yere seyahat eden ve masrafları işletme tarafından karşılanan gezginler değildir. Dijital göçebeler destinasyonu ve kalacakları süreyi kendileri belirler ve masraflarını kendileri karşılarlar (Kocaman, 2021: 802).

Ortaya çıkan turizm türünde, destinasyonda dijital göçebe turistlerin gereksinimlerine cevap verebilecek yüksek hızda internet erişimi sağlayan ortak çalışma alanları ve ortak yaşam alanları ihtiyacı doğmaktadır (Gede ve ark., 2021: 382-383). Dünya çapında ortak çalışma alanlarının sayısı her geçen yıl artmaktadır. 2010'da dünya çapında sadece 21.000 kişi ortak çalışma alanlarında çalışırken, 2019 itibariyle sayı 2,17 milyona ulaşmıştır (Mazareanu, 2020). Dijital göçebeler, konumdan bağımsız bireylerden oluşan ve benzer düşünen topluluklar içinde gruplaşma eğilimindedir. Bu nedenle, çalışma ve yaşam tesislerini birleştiren ortak yaşam ve ortak çalışma alanları bulabilecekleri destinasyonları tercih etme eğilimindedirler (Chevtaeva, 2021: 203). Ortak çalışma alanı, destinasyon paydaşları, dijital göçebe turisti için ortak çalışma ve birlikte yaşamının rolünü daha iyi anladığı takdirde, dijital göçebe turizmi açısından avantajlı hale gelebilirler (Hall ve ark., 2019: 437). Ortak çalışma alanları, bilgi endüstrisi içinde çoğu serbest çalışan farklı türden bilgi profesyonellerinin kullandığı ortak çalışma yerleridir (Gandini, 2015). Konaklama işletmelerinde de yeni bir eğilim olarak ortaya çıkan ortak çalışma alanı, geleneksel çalışma alanlarının aksine çalışma alanı kullanım şeklini dönüştüren, benzer işleri yapan insanların hem sosyalleşebildiği hem verimli şekilde çalışabildikleri açık planda dizayn edilmiş alanlardır (Kocaman, 2022: 656). Bu alanlar dijital göçebelere gittikleri destinasyonlarda, bilgisayarları ile kafe, restoran vb. yerlerde çalışmaya alternatif olarak, kendilerini daha rahat hissedebilecekleri ve yaratıcılıklarını destekleyen sosyal ortamlar yaratır. Ortak çalışma alanlarının varlığı dijital göçebe turistleri açısından önemli bir çekicilik faktörüdür.

Destinasyonların dijital göçebelere cazetmesi ve talep oluşturması için gerekli unsurlar ancak dijital göçebelerin destinasyon seçim motivasyonlarının bilinmesi ile mümkün olabilir. Alan yazında bu konuda yapılan çalışmalar sınırlı olmakla birlikte, dijital göçebelerin turizm potansiyeli üzerine yapılan çalışmalarda dijital

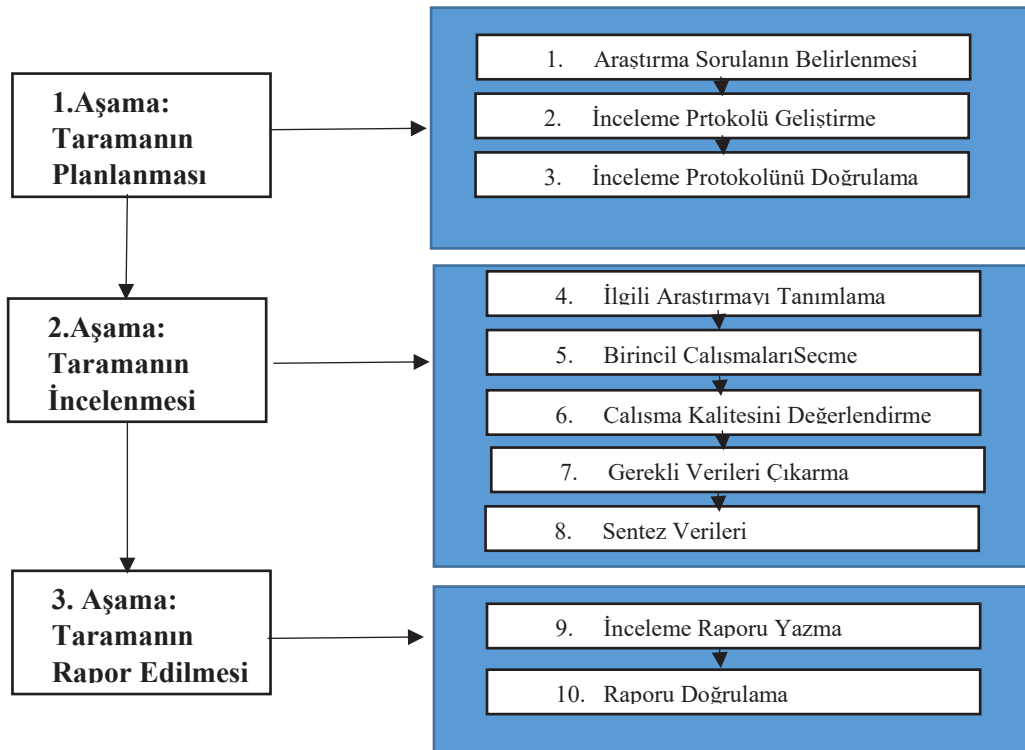
göçebe motivasyonları ve destinasyon seçim kriterleri önemli bir konu olmuştur. Wiranatha ve ark. (2020) araştırmalarında dijital göçebelere destinasyon tercih nedenlerini sorarak dijital göçebe destinasyonlarının sahip olması gereken özellikleri; uygun iklim şartları, yüksek hızlı internet erişim altyapısı, turistik çekicilikler, güvenlik, turizm işletmeleri, etkinlikler ve seyahat hizmetleri şeklinde sıralamıştır. Kocaman (2021) ise çalışmasında dijital göçebe turist tercihlerini dijital göçebe platformu Nomadlist.com üzerindeki destinasyon değerlendirme kriterlerine göre incelemiştir; güvenlik, internet erişimi, yaşam maliyetinin uygunluğu, yerel halkın yabancı dil bilgisi, yaşam kalitesi düzeyi, gece hayatı, eğlence, diğer dijital göçebeler tarafından beğenilme, kadınlara karşı hoşgörü, yabancılara karşı dost olma ve irksal hoşgörü kriterlerine dikkat çekmiştir.

2020 yılı içinde birçok destinasyon, devlet politikası olarak dijital göçebelerin dikkatini çekecek girişimler için adımlar atmıştır (Hall ve ark., 2019: 437). Bu girişimlere örnek olarak, Turizm Bakanlığı'nın dijital göçebeleri destinasyona çekmek amacıyla "dijital göçebe vizesi" uygulamasını başlattığı Bali verilebilir (Chevtava ve Guillet, 2021: 1). Dijital göçebe turizmi konusunda 2020 yılı içerisinde girişimlerde bulunan diğer önemli destinasyonlar Amerika kıtasından; Antiqua-Barbuda, Bermuda, Cayman Adaları, Barbados; Aysa kıtasından ise Gürcistan, Dubai, Hırvatistan ve Türkiye'dir.

YÖNTEM

Araştırmada, sistematik literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Sistematik literatür taraması yöntemi, belirli bir konuyla ilgili literatürü eleştirel olarak inceleyen ve analiz eden popüler bir araştırma yaklaşımıdır (Liberati ve ark., 2009: 26). Sistematik incelemeler araştırmadan elde edilen bulguların sistematik, şeffaf ve tekrarlanabilir şekilde ortaya konmasını sağlar. Sistematik inceleme, söz konusu araştırmayı tanımlama ve eleştirel açıdan değerlendirmenin dışında söz konusu araştırmadan veri toplamayı ve bu verileri analiz etmeyi sağlayan bir araştırma yöntemi olarak açıklanabilir (Emiroğlu, 2022: 418). Sistematik literatür taramaları turizm alanında gerçekleştirilen araştırmalarda sıklıkla tercih edilen bir yöntemdir (Timur & Köz, 2022: 237).

Sistematik literatür taramaları 3 ana aşamada gerçekleştirilmektedir. Bu aşamalar; taramanın planlanması, gerçekleştirilmesi ve rapor edilmesi şeklinde sıralanabilir. Bu 3 ana aşamayı oluşturan, 10 aşamalı gözden geçirme süreci Şekil 1'de verilmiştir (Brereton ve ark., 2007: 572). Araştırma sorularının belirlendiği birinci aşamada, temel soru "Turizm araştırmalarında dijital göçebelerin turizm potansiyeli hangi temalar açısından ele alınmıştır?" sorusu olmuştur. Araştırmada cevaplanmaya çalışılan diğer sorular ise; turizmde dijital göçebeler hakkında kaç çalışma olduğu,

Şekil 1. Sistematik Literatür Tarama Süreci

Kaynak: (Brereton ve ark., 2007: 572)

kimler tarafından yazıldığı, hangi araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, araştırmaların hangi örneklemeler üzerinde yapıldığı ve hangi konuları içerdiği. İkinci aşamada, araştırma terimleri tarama yapılacak veri tabanları ve çalışma seçim kriterleri tanımlanmıştır (Timur & Köz, 2022: 237). Literatür taraması Ağustos 2022'de Web of Science, Scopus, TR Dizin ve DergiPark veri tabanlarında "dijital göçebe" ve "turizm" anahtar kelimeleri ile Türkçe ve İngilizce olarak yapılmıştır. Bu veri tabanları, içerik kalitesi ve çeşitlilik açısından güvenilir oldukları için seçilmiştir. Üçüncü aşamada, belirtilen veri tabanlarında anahtar kelimeler ile tarama yapılmış; Web of Science'da 17 adet, Scopus'da 4 adet, TR Dizin'de 1 adet, DergiPark'ta ise 3 adet araştırma tespit edilmiştir. İlgili literatürün yeni oluşmasından dolayı Scopus taramasında ikincil kaynaklar kısmında bulunan 6 araştırma da çalışmaya dâhil edilmiş ve tarama sonucunda değerlendirmeye alınan araştırma sayısı 31'e ulaşmıştır (n=31). Tarama sonucunda ulaşılan çalışmalar detaylı şekilde incelenmiş, Tablo 1'de verilen dâhil etme ve hariç tutma kriterlerine göre çalışmaya dâhil edilip edilemeyeceğine karar verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi ilgili literatür yeni olduğundan dolayı bilimsel makalelerin yanı sıra, ilgili veri tabanlarında taranan kitap, kitap bölümü ve bilimsel bildiriler de dâhil edilmiştir.

konusuna göre sınıflandırılmıştır. Yapılan sınıflandırma çalışması ardından çalışmalar araştırma konuları bakımından değerlendirilmiş ve öneriler sunulmuştur.

Bu araştırma etik kurul kararı gerektirmeyen araştırmalar arasında yer almaktadır.

BULGULAR

Araştırmaya dâhil edilen 16 çalışmaya ait yayın yılı, yazar bilgisi, yayın adı, yayın türü, veri tabanı ve atıf sayısı bilgileri Tablo 2'de verilmiştir. Turizm literatürü kapsamında dijital göçebeleri konu alan araştırmaların 13 tanesi uluslararası, 2 tanesi ise ulusal yayındır. Uluslararası 14 araştırmadan 6 tanesi Web of Science'da, 3 tanesi Scopus'ta, 4 tanesi de hem Web of Science hem de Scopus veri tabanında taranmaktadır. TR Dizin ve DergiPark veri tabanlarında taranan ulusal yayın sayısı ise 2'dir. İlgili veri tabanlarında araştırma konusuna ilişkin 2015 yılında 1, 2016 yılında 2, 2018 yılında 1, 2019 yılında 2, 2020 yılında 3, 2021 yılında 5 ve 2022 yılı Ağustos ayına kadar ise 1 çalışma yayınlanmıştır. Taramaya dâhil edilen 15 çalışmanın 14'ü tam metin makale, 1 tanesi ise uluslararası kitap bölümüdür. Yıllara göre yayın sayılarına bakıldığında, dijital göçebe

Tablo 1. Dâhil Etme / Hariç Tutma Kriterleri

Dâhil Etme Kriterleri	Hariç Tutma Kriterleri	Gereççe
Web of Science, Scopus, TR Dizin ve DergiPark veri tabanları	Diğer veri tabanları	Seçilen veri tabanlarının güvenilirliği
Turizm konusunda dijital göçebelere odaklanan araştırmalar	Turizm konusunda dijital göçebelere odaklanmayan araştırmalar	Çalışma kapsamı dışında olması
İndeksli dergilerde yayınlanan tam makaleler, ilgili veri tabanlarında taranan tam makale, kitap, kitap bölümleri ve bilimsel bildiriler	İlgili veri tabanlarında taranmayan makaleler, tezler, araştırma notları	Hakem değerlendirmesinin çalışmayı doğruluyor olması
Yalnızca anahtar kelimelerde "dijital göçebe" ve "turizm" kelimelerini içeren araştırmalar	Dijital göçebeler ile ilgili olan ama turizm ile ilgili olmayan araştırmalar	Araştırma amacının dışına çıkılmaması
Aynı yayının sadece biri	Aynı yayının tekrarı	Tekrardan kaçınma

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Veri tabanlarında yapılan tarama sonucunda listelenen 31 araştırma Tablo 1'de yer alan dâhil etme ve hariç tutma kriterlerine göre değerlendirilmiş ve dâhil etme kriterlerine uygun olan 15 çalışma araştırmaya dâhil edilmiştir (n=15). Söz konusu çalışmalar öncelikle yayın yılı, yazar, başlık, veri tabanı, yayın türü ve atıf sayısı bilgilerine göre listelenmiş daha sonra yayınlandığı kaynak, araştırma yöntemi, veri toplama yöntemi, araştırmanın yapıldığı destinasyon ve araştırma

başlığının turizm alan yazınında artış eğilimi içinde olduğu söylenebilir. 2022 yılı henüz tamamlanmadığından, sayının 2022'de düşük olduğu ve yıl sonuna gelindiğinde sayının artacağı düşünülmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya Dâhil Olan Çalışmalar

Yayın Yılı	Yazar	Eser Adı	Yayın Türü	Veri Tabanı	Atıf Sayısı
2015	Richards	The New Global Nomads: Youth Travel in a Globalizing World	Makale	Web of Science	44
2016	MacRae	Community and Cosmopolitanism in the New Ubud	Makale	Scopus - Web of Science	24
2016	Putra ve Agirachman	Urban Coworking Space: Creative Tourism in Digital Nomads Perspective	Makale	Scopus	5
2018	Reichenberger	Digital Nomads – a Quest for Holistic Freedom in Work and Leisure	Makale	Web of Science	57
2019	Hall ve ark.	Motivations, Mobility and Work Practices; The Conceptual Realities of Digital Nomads	Makale	Scopus - Web of Science	7
2019	Orel	Coworking Environments and Digital Nomadism: Balancing Work and Leisure Whilst on the Move	Makale	Web of Science	29
2020	Green	Disruptions of Self, Place and Mobility: Digital Nomads in Chiang Mai, Thailand	Makale	Scopus - Web of Science	7
2020	Wiranatha ve ark	Digital Nomads Tourism in Bali	Makale	Scopus	2
2020	Cook	The Freedom Trap: Digital Nomads and the Use of Disciplining Practices to Manage Work/Leisure Boundaries	Makale	Scopus - Web of Science	25
2021	Thompson	Laptops, Sunscreen, Surfboards, and Selfies: Travel, Tourism, and Leisure Practices of the Digital Nomads	Kitap Bölümü	Web of Science	1
2021	Chevtaeva ve Guillet	Digital Nomads' Lifestyles and Coworkation	Makale	Web of Science	0
2021	Kocaman	Nomadlist'de Dijital Göçebeler Tarafından 2020'de En Fazla Tercih Edilen Destinasyonların Destinasyon Seçim Kriterlerine Göre Kümelenirilmesi	Makale	TR Dizin	1
2021	Chevtaeva	Coworking and Coliving: The Attraction for Digital Nomad Tourists	Makale	Scopus	3
2021	Floričić ve Pavia	Linkage of Leisure With Remote Work and Digital Nomadism in Tourist Accommodation Facilities	Makale	Web of Science	0
2022	Düzgün ve Akın	Yeni Bir Turist Tipolojisi Önerisi: Dijital Göçebelik	Makale	TR Dizin, DergiPark	0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Sistemik literatür taraması sonucunda araştırmaya dâhil edilen çalışmaların tarama sonuçları Tablo 3'de verilmiştir. Tarama verilerinde yer alan dergilerin %86,6'sı Web of Science ve Scopus'ta taranan dergiler, %13,3'lük kısmı ise TR Dizin'de taranan dergilerdir. TR Dizin'de yer alan yayınların yılları da dijital göçebe ve turizm konularını kapsayan araştırmaların ulusal alan yazında son iki yıl içerisinde ele alınmaya başladığını göstermektedir. Yazarlara bakıldığında, Chevtaeva'nın 2021 yılında 2 adet, diğer yazarların ilgili alan yazında birer adet çalışması bulunmaktadır.

Tablo, turizmde dijital göçebeler ile ilgili çalışmaların %80'inde nitel, %6,7'sinde nicel ve %13,3'ünde karma araştırma yöntemi kullanıldığını göstermektedir. Alan yazında konunun son yıllarda ele alınmaya başlanması ve nicel araştırma yapmak için gerekli parametrelerin henüz yeterince tanımlanmamış olmasının bu sonucu doğurduğu söylenebilir. Nitel araştırma yönteminin daha fazla oranla kullanılmış olmasından dolayı veri toplama yöntemleri de daha çok nitel araştırmalara uygun yöntemlerden oluşmaktadır. Kullanılan yöntemlerin; %40'ı yapılandırılmış veya yarı

Tablo 3. Literatür Taraması Sonuçlarına İlişkin Veriler

Yayın Yılı	Yazarlar	Dergi/Kitap Adı	Araştırma Yöntemi	Veri Toplama Yöntemi	Dijital Göçebe Destinasyonu	Araştırma Konusu
2015	Richards	<i>Tourism Recreation Research</i>	Nitel	Anket	Çevrimiçi	Genç dijital göçebelerin seyahat amacı ve motivasyonları, destinasyon seçimleri, konaklama tercihleri, seyahat algıları ve tutumlarını belirleme
2016	MacRae	<i>Annals of Tourism Research</i>	Nitel	Kavramsal	Ubud, Endonezya	Geleneksel kültüre bağlı yerel topluluklar ile uzun süreli kalan yabancı turistler "dijital göçebeler" arasındaki etkileşime bağlı olarak oluşan dijital göçebe turizm modelini kozmopolitlik bakış açısı ile açıklama
2016	Putra ve Agirachman	<i>Creative Tourism, Community and Design Praxis</i>	Nitel	Görüşme	Seul, Güney Kore	Ortak çalışma alanları tarafından sağlanan sosyal ağlar aracılığıyla yaratıcı bir turizm türü olarak dijital göçebe turizmini ve ortak çalışma alanı rollerini tanımlama
2018	Reichenberger	<i>Annals of Leisure Research</i>	Nitel	Çevrimiçi içerik analizi ve yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme	Çevrimiçi	Dijital göçebe kavramını tanımlama, dijital göçebe olma motivasyonları, iş/boş zaman ve seyahate ilişkin algıları belirleme
2019	Hall ve ark.	<i>Information and Communication Technologies in Tourism</i>	Nitel	Oto etnografik	Asya ülkeleri	Dijital göçebelerin karakteristik motivasyonlarını, hareketliliğini ve çalışma pratiklerini belirleme, dijital göçebelerin tur operatörleri ve devlet kurumları için etkilerini tartışma
2019	Orel	<i>World Leisure Journal</i>	Nitel	Görüşme	Ljubljana, Leipzig, Berlin ve Prag	Dijital göçebe olma motivasyonu, avantaj ve dezavantajları, iş/boş zaman algısı, ortak çalışma alanı kullanım motivasyonları
2020	Green	<i>Mobilities</i>	Nitel	Etnografik araştırma verileri ve yapılandırılmış görüşme	Chiang Mai, Tayland	Dijital göçebelerin mobil yaşam tarzı içinde tutarlı bir benlik, iş ve üretkenlik duygusu oluşturmada yaşadıkları zorlukları belirleme
2020	Wiranatha ve ark	<i>Journal of Development Economics and Finance</i>	Karma	Anket ve Görüşme	Ubud ve Bali, Endonezya	Dijital göçebelerin destinasyon algısını ve destinasyon seçiminde etkili olan çekici faktörleri belirleme

Tablo 3 (Devamı). Literatür Taraması Sonuçlarına İlişkin Veriler

Yayın Yılı	Yazarlar	Dergi/Kitap Adı	Araştırma Yöntemi	Veri Toplama Yöntemi	Dijital Göçebe Destinasyonu	Araştırma Konusu
2020	Cook	<i>Information Technology & Tourism</i>	Nitel	Her katılımcıyla dört yıl boyunca en az üç yarı yapılandırılmış görüşme	Chiang Mai ve Thai Adaları, Tayland	İş- boş zaman algısı bakımından dijital göçebeliliğin her zaman özerk ve özgür olarak deneyimlenmediğini, yüksek düzeyde disiplin ve öz disiplin gerektiren bir yaşam biçimi olduğunu kanıtlama
2021	Thompson	<i>Digital Nomads Living on the Margins</i>	Nitel	Görüşme	Chiang Mai, Tayland	Dijital göçebelerin destinasyon tercihleri, yerel halkla iletişim biçimleri ve dil öğrenimiyle olan etkileşimlerini belirleme
2021	Chevtavaeva ve Guillet	<i>Journal of Destination Marketing & Management</i>	Nitel	Yarı yapılandırılmış görüşme ve içerik analizi	Endonezya, Kamboçya, Romanya, Tayland	Dijital göçebeleri turizm ve otelcilik araştırmaları kapsamında tanımlama, yaşam tarzları ile ortak çalışma alanı algılanan değeri arasındaki ilişkiyi açıklama
2021	Kocaman	<i>Türk Turizm Araştırmaları Dergisi</i>	Nitel	İkincil veri Analizi	-	Dijital göçebelerin destinasyon seçiminde dikkate aldıkları kriterlere göre destinasyonların nasıl kümelendiklerini tespit etmek ve kriterler bazında kümelerin özelliklerini tanımlama
2021	Chevtavaeva	<i>Information and Communication Technologies in Tourism</i>	Nitel	İçerik analizi	Asya, Avrupa, Afrika, Güney, Orta ve Kuzey Amerika	Dijital göçebelerin birlikte çalışma ve birlikte yaşama deneyimlerini keşfetmek ve değerlendirme kriterlerini belirleme
2021	Floričić ve Pavia	<i>Tourism in Southern and Eastern Europe</i>	Karma	Anket ve içerik analizi	Istria ve Kvarner, Hırvatistan	Dijital göçebelere yönelik uzaktan çalışma turizm tesislerinin keşfine odaklanma
2022	Düzgün ve Akın	<i>Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i>	Nitel	Literatür taraması	-	Dijital göçebelilik kavramının kuramsal temellerini ortaya koymak ve dijital göçbeliliği bir turist tipolojisi olarak değerlendirme

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

yapılandırılmış görüşme, %20'si içerik analizi, %15'i anket, %10'u kavramsal ve literatür taraması, %10'u etnografik ve oto etnografik, %5 ikincil veri analizidir.

Dijital göçebelerin seyahat ettikleri şehirler, turizm perspektifinden ele alındığında destinasyon olarak ifade edilebilmektedir. Dijital göçebeleri bu bakış açısı ile

ele alan araştırmaların yapıldığı destinasyonlar Tablo 3'de verilmiştir. Tabloda ilk dikkat çeken, araştırmaların %40'ının sadece Tayland ve Endonezya destinasyonlarında gerçekleştirilmiş olmasıdır. Endonezya'da Ubud ve Bali, Tayland'da ise Tai adaları ve Chang Mai destinasyonları öne çıkan destinasyonlardır. Bu iki ülkede de dijital göçebe turizmi önemli bir turizm türü

olarak devlet tarafından desteklenmektedir. Kent düzeyinde araştırma yapılan diğer destinasyonlar; Seul (Güney Kore), Istria ve Kvarner (Hırvatistan), Ljubljana (Slovenya), Leipzig ve Berlin (Almanya), Prag (Çekya) destinasyonlarıdır. Ülkeler genelinde yapılan araştırmalarda; Amerika, Avrupa, Asya ve Afrika ülkeleri, diğer çevrimiçi yapılan araştırmalarda ise çok sayıda ülkeden dijital göçebe örneklemelere dâhil edilmiştir.

Dijital göçebeleri turizm bağlamında ele alan araştırma konularının; (i) dijital göçebe turist profili, (ii) dijital göçebelerin seyahat motivasyonları ve destinasyon seçim kriterleri, (iii) dijital göçebeler için ortak çalışma alanlarının rolü ve (iv) dijital göçebelerin iş-boş zaman algıları olmak üzere 4 tema etrafında toplandığı söylenebilir.

Dijital Göçebe Turist Profili

Richards (2015) araştırmasında nicel araştırma yöntemi ile çevrimiçi ortamda 140 farklı ülkeden dijital göçebe ile anket yapmış ve dijital göçebeleri, iş ve boş zaman arasındaki ayrımın bulanık olduğu, sosyal medyayı sıklıkla kullanan online gezginler olarak tanımlar. İdeal geleceklerini nasıl gördükleri sorulduğunda, dijital göçebelerin çoğu, özellikle kendilerini turist olarak görenler, eğitimden işe, aileye ve emekliliğe kadar 'mantıklı' bir kariyer yolu izleme fikrini reddetmiştir. Yaşamları boyunca eğitim, iş ve seyahat arasındaki sürekli değişim fikri dijital göçebeler için cazip bir yaşam biçimini ifade etmektedir. Richards (2015) ayrıca dijital göçebelerin yerel halk ile küresel göçebelere oranla daha az etkileşim içinde olduğunu, sosyal ilişkilerini ağırlıklı olarak çevrimiçi ortamında sürdürdüklerini belirtmiştir.

Reichenberger (2018) dijital göçebeleri tanımlamak için nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi ve yarı yapılandırılmış görüşme yöntemlerini kullanarak çevrimiçi bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda dijital göçebeleri, çalışmalarını çevrimiçi ortamda yürüten ve herhangi bir fiziksel mekâna bağlı kalmaksızın yaşayan bireyler olarak tanımlamıştır. Dijital göçebelerin bütünsel yaşam tarzı, bir akış duygusu uyandırmayan dışsal olarak motive edilmiş faaliyetleri ortadan kaldırmayı amaçlar. Aynı zamanda dijital göçebeleri seyahat sıklığı ve kalış sürelerine göre 3 seviyede değerlendirir. Chevtaeva & Guillet (2021) ise nitel bir araştırma ile dijital göçebeler ve diğer gezgin türleri arasındaki temel farkları özetlerken; sırt çantalı gezginlerin aksine, dijital göçebelerin seyahatleri sırasında işe daha fazla odaklandığını belirtmiştir. Dijital göçebeler çalışırken aynı zamanda seyahat ederler ve işlerinin bulunduğu fiziksel mekanlarda bulunmak zorunda değildirler. Aynı zamanda dijital göçebeler, seyahat için destinasyon seçerken iş amaçlı seyahat edenlerden farklı olarak destinasyonu eğlence ve ilgi alanlarına

göre seçmektedir. Dijital göçebelik, içerisinde hareketlilik ve özgürlüğü barındırdığından; iş amaçlı seyahat edenler, gezginler ve gurbetçilerden ayrılmaktadır.

Hall ve ark. (2019) yaptıkları araştırmada dijital göçebeleri bütünsel anlamda tanımlayabilmek için geriye dönük bir otoetnografik yaklaşım belirlemişlerdir. Otoetnografi nitel bir araştırma biçimi olup "*Kültürel deneyimi anlamak amacıyla kişisel deneyimin betimlenmesi ve sistematik olarak analiz edilmesine yönelik bir araştırma ve yazma yaklaşımı*" olarak tanımlanmaktadır (Çelik, 2013: 5). Araştırmada tipolojiye ilişkin olarak; dijital göçebelerin tamamının dijital göçebe olduklarının farkında olmadığı, sadece bekar ve genç kişilerden değil eşler ve aileleri ile hareket eden her yaşta dijital göçebeler de olduğu, kendilerine ait uluslararası toplulukları olduğu belirtilmiştir.

Dijital Göçebelerin Seyahat Motivasyonları

Richard (2015) araştırma bulgularında dijital göçebe olma motivasyonlarını; farklı kültürleri tanıma, yerel halka iletişim kurma, genel kültürünü artırma, yurt dışında günlük yaşam deneyimi kazanma, kendi hakkında daha fazla şey öğrenme, farklı ülkelerden insanlarla tanışma, koşturmayı reddetme, rahat bir atmosferde olma ve rahat psikolojiye sahip olma şeklinde sıralamışlardır. Hall ve ark. (2019) ise; insanların, eğlenceli, ilginç ve önemli olduğunu düşündükleri projelerde istedikleri zaman, istedikleri yerde çalışma özgürlüğünü arzuladıkları için dijital göçebe olmaya motive olduklarını söyler. Reichenberger'de (2018) dijital göçebe yaşam tarzına uyum sağlamanın arkasındaki en temel motivasyonun, geleneksel ve fiziksel bir mekâna bağlı çalışma tarzından kaçma arzusu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Thompson (2021), Tayland'a gelen dijital göçebeler ile görüşme yöntemi ile yaptığı araştırmasında; iklim, yerel halkın misafirperverliği, diğer dijital göçebelerle tanışma fırsatı sunan ortak çalışma alanlarının varlığının dijital göçebeler için önde gelen motivasyon faktörleri olduğunu söylemiştir. Wiranatha ve ark. (2020) da Tayland'da anket ve görüşme yöntemini kullanarak dijital göçebelere Bali'yi seçme motivasyonlarını sormuş, öne çıkan motivasyon faktörlerini; destinasyonun dijital göçebeler arasında çok popüler olması, vize kolaylığı, yaşam maliyetinin uygun olması, ortak yaşam ve ortak çalışma alanlarının olması, güçlü internet altyapısı, havaalanına ulaşım kolaylığı ve misafirperver yerel halk olarak sıralamıştır.

Kocaman (2021) dijital göçebelerin destinasyon seçerken dikkate aldığı kriterleri Nomadlist (uluslararası dijital göçebe platformu) verileri üzerinden incelemiştir. Dijital göçebelerin destinasyon seçimine ilişkin karar verme süreçlerinde, destinasyonun ekonomik

olarak bütçelerine uygun olup olmaması ve yabancılara karşı tutumun katı veya anlayışlı olması şeklinde iki kriterin önemli bir belirleyici olduğu görülmüştür.

Dijital Göçebeler İçin Ortak Yaşam Alanları

Putra ve Agirachman'nın (2016) Seul'de yaptığı nitel araştırma, ortak çalışma alanlarının turizmdeki rolünü ve önemi ortaya koyan ilk çalışmalardandır. Çalışmada ortak çalışma alanlarının, dijital göçebe turizminin gelişmesine önemli katkılar sağlayacak bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca ortak çalışma alanlarının dijital göçebelerin beklentilerini karşılaması için tasarımı, dizaynı ve kapsamı konusunda örnekler incelenmiştir. Orel (2019) ise ortak çalışma alanlarının yapısal özellikleri üzerinde değil daha çok duygusal tatmin üzerindeki etkisini incelemiş ve ortak çalışma alanlarının dijital göçebelere duygusal destek sağlayan ve morallerini yükselten bir atmosfer sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Söz konusu bulgu, ortak çalışma alanlarının yalnızca sık kullanılan hizmetler olmadığı, aynı zamanda dijital göçebe yaşamının ayrılmaz bir parçası haline geldiği varsayımını doğrulamaktadır.

Dijital göçebelerin kişisel yaşam tarzları ile seyahat sırasında ortak çalışma alanlarının değerine ilişkin algıları arasındaki bağlantıyı incelemek için nitel bir araştırma yapan Chevtava ve Guillet (2021), dijital göçebeler için seyahat ederken birlikte çalışmanın en bilinen faydasının topluluk ruhu olduğuna işaret etmiştir. Katılımcılardan %83'ü diğer dijital göçebelerle aynı ortamda çalışmanın faydasını gördüğünü, ortak çalışma alanlarının dijital göçebeleri çekme ve sayısını artırma potansiyeli olduğunu söylemiştir. Çalışma ortak çalışma alanlarını sadece dijital göçebelerin tatmini açısından değil, aynı zamanda ortak çalışma alanlarında yaşanan deneyimin zenginleştirilmesinin destinasyon tanıtımı açısından da önemli olduğunu vurgulamıştır.

Chevtava'nın (2021) bir diğer çalışmasında ise dijital göçebelerin ortak yaşam ve ortak çalışma alanlarına ilişkin deneyimi yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile araştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre ortak yaşam ve ortak çalışma alanlarının en önemli avantajı, insanlarla ve etkinliklerle tanışmak için kolay erişimi içeren bir topluluk duygusudur. Diğer avantajları; rahat bir çalışma ortamı sunması, iş tavsiyesi alma ve diğerlerinden bir şeyler öğrenme imkânı, kolaylık ve yerel kolaylıklardan faydalanabilmedir. Elde edilen bulgularda dezavantajlara bakıldığında; sınırlı kullanılabilirlik, benzer bir konaklama kalitesine kıyasla daha pahalı olması, yerel halktan ayrılma ve gizlilik eksikliği dikkat çekmektedir.

Floričić ve Pavia (2021), anket ve içerik analizi yöntemini kullanarak turizm sektörünün uzaktan çalışan-

lara uygun konaklama tesislerine hazır olup olmadığını araştırmıştır. Araştırma sonucunda konaklama işletmelerinin yeni rekabet gücü olarak uzaktan çalışanlara hizmet sunabilecek tesisler konusunda yeterli bilgi sahibi olmadığı sonucuna ulaşılmış ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Dijital Göçebelerin İş / Boş Zaman Algıları

Reichenberger'in (2018) araştırmasın göre dijital göçebeler, iş ve boş zaman olmak üzere yaşamın her iki alanının da eşit derecede keyifli olduğunu düşünmektedir. Dijital göçebelerden profesyonel iş hayatı ve kişisel özgürlüğün günlük hayatlarında nasıl yaşandığını değerlendirmeleri istendiğinde, dijital göçebelerin hala klasik boş zaman ve iş terminolojisine takılı kaldığı görülmüştür. İş ve boş zaman açısından denge kelimesi, dijital göçebelerin öz-değer duygusuna katkıda bulunan bütünsel bir yaşam tarzını vurgulamaktadır. Dijital göçebeler söz konusu dengeyi sağlayamama durumunda, memnuniyetsizlik duymakta ve hayattan keyif almakta zorlanmaktadır.

Orel (2019) dijital göçebelerin iş – boş zaman algılarını belirlemeye yönelik yaptığı nitel araştırma sonucunda; mobil ve esnek çalışmanın dijital göçebeler için ilham verici olduğunu, dijital göçebelerin bu yaşam tarzını iş-yaşam ilişkilerini dengelemenin kolay bir yolu olarak gördüklerini belirtmiştir. Diğer taraftan uygun çalışma ortamını ararken boş zaman ile iş arasında denge kurmanın zorlu doğasına vurgu yapılmıştır. Cook (2020) ise iş ve boş zaman arasındaki disiplinli ayrımı yönetme ihtiyacının, boş zaman için zaman bulmak söz konusu olduğunda da esas olduğunu söylemektedir. Boş zaman diliminde veya zaman dilimleri arasında çalışmak, iş ve boş zaman arasındaki sınırı aşındırır ve bu nedenle dijital göçebeler aksama süreleri için alan sağlama konusunda disiplinli olmalıdır. İş ve boş zaman arasındaki bu paradoksal ilişki, dijital göçebelerin iş ve boş zamanı ayırt edebilmek için fazla miktarda zaman ve emek harcadıklarını ve bu dengeyi yönetmelerine yardımcı olmak için de dış yardıma ihtiyaç duyabildiklerini göstermektedir (Cook, 2020).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Dijital göçebe turizmi olgusunun niceliksel karakterizasyonu için gereken parametreler henüz tam olarak tanımlanmamıştır. Dijital göçebeler hakkında mevcut bilgilerin parçalanmış ve bilimsel olmayan doğası, iş ve boş zamanın ne olduğuna dair öznel algının rolü, sosyal yapılandırıcılığa dayalı niteliksel bir yaklaşımı gerektirmektedir (Reichenberger, 2018: 376). Literatür taraması sonuçlarına bakıldığında da çalışmaların %80'ininde nitel yöntemlerin kullanılmış olması bu bulguyu desteklemektedir. Araştırma sonucunda

ortaya çıkarılan dört tema, dijital göçebelerin turizm potansiyeline dikkat çekmesi bakımından değerlidir. Ancak dijital göçebeler ve turizm potansiyellerine ilişkin cevaplanması gereken daha fazla soru bulunmaktadır. Bu çalışma, dijital göçebe ve turizm alanındaki mevcut çalışmalarını konularına göre sınıflandırırken, çalışmaların sunduğu önerileri de dikkate alarak gelecek çalışmalar için ışık tutmaktadır. Araştırmanın yalnızca “dijital göçebe” ve “turizm” anahtar kelimeleri içeren çalışmalar ile sınırlı olması, literatür taraması dışında nitel veya nicel farklı yöntem ile elde edilen verilerin bulunmaması, araştırmanın kısıtları arasında yer almaktadır.

Turizm endüstrisi için dijital göçebelerin potansiyelini değerlendirmek önemlidir. Bununla birlikte, bu yeni oluşumun, genellikle var olmayan zamansal sınırlamaları ve sık sık geri dönülen bir sabit mekânın olmaması nedeniyle, yaygın turizm tanımlarının ötesine geçen yeni bir turizm biçimi oluşturabileceği söylenebilir. Bu nedenle, dijital göçebelerin seyahat yönünü daha ayrıntılı incelemek ve turizm hareketliliği araştırmalarına katkıları değerlendirilmek için daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir. Ayrıca, dijital göçebelerin üstlendiği seyahatin eğlence veya iş seyahati kategorisine girip girmediği veya gerçekten böyle bir ayırım yapıp yapılamayacağı belirsizdir (Reichenberger, 2018: 378). Pazarlama kampanyalarında ve ürün geliştirmede daha başarılı olmak için turizm sektörü, dijital göçebe segmentindeki çeşitliliği kabul etmelidir.

Dijital göçebelerin turist profili, seyahat motivasyonları, onları destinasyona iten ve çeken faktörler açısından daha geniş örneklemeler üzerinden değerlendirilmelidir. Dijital göçebeler, seyahat ettikleri destinasyonlara sadece ekonomik olarak değil, aynı zamanda destinasyonun sosyal ve kültürel yaşamını zenginleştirerek ve çeşitlendirerek de fayda sağlayabilir (Hall ve ark., 2019). Bu nedenle kültür ve dijital göçebelerin yaşam tarzları arasındaki bağlantıları inceleyen daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Söz konusu ilişkiyi yalnızca dijital göçebelerin bakış açısından değil, yerel halkın bakış açısından da değerlendiren araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu şekilde, destinasyona gelen dijital göçebelerin, yerel halkın yaşamı üzerindeki olumlu/olumsuz ekonomik, sosyal ve fiziki etkileri belirlenebilir.

Ortak çalışma ve ortak yaşam alanları, dijital göçebe yaşam tarzının ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır. Dijital göçebelerin seyahat kalıpları ve ortak çalışma alanlarının seçimi ve özel seyahat bloglarının ve çevrimiçi topluluğun etkisi hakkında ek çalışmalara ihtiyaç vardır (Chevtaeva & Guillet, 2021). Bu nedenle gelecekteki araştırmalar, sadece artan sayıda dijital göçebeyi destinasyona çekme konusunda değil, aynı za-

manda iş-boş zaman dengesini korumak ve geliştirmek için ortak çalışma ve ortak yaşam alanlarının nitelikleri, içermesi gereken aktivite ve hizmetleri, işletmecilik açısından yönetsel süreçleri ayrı ayrı incelemelidir (Orel, 2019). Ortak çalışma ve ortak yaşam alanlarının sınıflandırılması ve konaklama süreleri de araştırılması tavsiye edilebilecek bir diğer başlıktır (Chevtaeva, 2021). Dijital göçebelik yakın gelecekte daha fazla üzerinde durulması gereken bir araştırma noktasıdır.

Dijital göçebe turisti gibi yeni seyahat tarzlarının, diğer genç gezginleri ne ölçüde geliştirdiğini ve etkilediğini belirlemek, bu turist tipine ve turizm türüne karşı gelişen imajları ve algıları anlamak için faydalı olacaktır. Dijital göçebe turizmi, dijital göçebe turisti ve dijital göçebe destinasyonu gibi başlıkların alan yazına yerleşmesi için terimleri içeren daha çok sayıda araştırmaya ihtiyaç vardır. Gelecekte araştırmacılar aşağıdaki araştırma sorularını cevaplamaya yönelik çalışmalar gerçekleştirebilir.

- Dijital göçebe turistlerinin seyahat motivasyonları nelerdir?
- Dijital göçebelerin destinasyon seçimini etkileyen kriterler nelerdir?
- Dijital göçebe destinasyonlarının özellikleri nelerdir?
- Dijital göçebe turistleri sınıflandırılabilir mi?
- Dijital göçebeler için bir turist profili tanımlanabilir mi?
- Dijital göçebe destinasyonları sınıflandırılabilir mi?
- Dijital göçebelerin destinasyonun sosyo-kültürel, ekonomik ve fiziksel çevresine etkileri nelerdir?
- Dijital göçebelerin tercih ettiği ortak yaşam alanları ve ortak yaşam otellerinin özellikleri ve nitelikleri nelerdir?
- Dijital göçebe turizmini geliştirmek için destinasyonların kamusal alanda attıkları adımlar nelerdir?
- Paylaşım ekonomisi temelli yaşam tarzını benimseyen dijital göçebe turistler, sürdürülebilir turizm açısından ele alınabilir mi?
- Destinasyonda yaşayan yerel halkın dijital göçebe turist algıları nedir?
- Dijital göçebe turistlerinin seyahatleri sırasında yaşadıkları sorunlar nelerdir?

- Cinsiyete göre dijital göçebe motivasyonları farklılık gösterir mi?
- Dijital göçebe platformlarının destinasyon seçimi üzerindeki etkileri nelerdir?
- Dijital göçebe vizesi uygulamasının turistlerin destinasyon tercihleri üzerindeki etkileri nelerdir?

Çalışmanın bulgularından hareketle dijital göçebeleri turizm bakış açısından inceleyen daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Araştırma, ilgili literatüre sağladığı katkı ile bu boşluğa dikkat çekmekte ve alana katkı sunmaktadır. Bu katkılardan ilki, turizmde dijital göçebe araştırmalarının temalarını, metodolojilerini, bulgularını ve kavramsal açıdan nasıl ele alındığını ortaya koymasındır. İkincisi, alanda gelecekte yapılacak araştırmalara yol gösterecek bilgi boşluklarını belirlemesidir. Üçüncüsü ise mevcut çalışmalarını değerlendirme yoluyla, dijital göçebelerin turizm potansiyeline dikkat çekerek alandaki teori gelişimine katkı sağlayacak olmasıdır.

KAYNAKÇA

Brereton, P., Kitchenham, B. A., Budgen, D., Turner, M. & Khalil, M. (2007). Lessons From Applying The Systematic Literature Review Process Within The Software Engineering Domain. *Journal of Systems and Software*, 80(4), 571-583.

Bhaskara, G.I. & D.P. Sugiarti (2019). Enhancing Cultural Heritage Tourism Experience with Augmented Reality Technology in Bali. *E-Journal of Tourism*. 6(1), 102-118.

Chevtaeva, E. (2021). Coworking and Coliving: The Attraction For Digital Nomad Tourists. In *Information and Communication Technologies in Tourism 2021* (pp. 202-209). Springer, Cham.

Chevtaeva, E. & Guillet, B. D. (2021). A Review of Communication Trends Due to The Pandemic: Perspective From Airlines. *Anatolia*, 32(1), 168-171.

Cook, D. (2020). The freedom Trap: Digital Nomads and The Use of Disciplining Practices To Manage Work/Leisure Boundaries. *Information Technology & Tourism*, 22(3), 355-390.

Çelik, H. (2013). Kültür ve Kişisel Deneyim: Bir Araştırma Yöntemi Olarak Otoetnografi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 1-14.

Düzgün, E., & Akın, A. (2022). Yeni Bir Turist Tipolojisi Önerisi: Dijital Göçebelik. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 596-612.

Eager, B., Maritz, A. & Millemann, J. (2022). The Silver Economy On Wheels: A Narrative Review of The Mature-Aged, Hypermobile Gig Worker Phenomena. *Small Enterprise Research*, 29(1), 68-85.

Emiroğlu, B. D. (2022). Tema Park Ziyaretçilerinin Motivasyon Kaynakları ve Parkları Ziyaret Sebepleri: Sistematik Bir Literatür İncelemesi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 411-433.

Floracic, T. & Pavia, N. (2021). Linkage of Leisure With Remote Work and Digital Nomadism in Tourist Accommodation Facilities. *Tourism in South East Europe*. 6, 247-268.

Gandini, A. (2015). The rise of coworking spaces: A literature review. *Ephemera*, 15(1), 193-205.

Gede, I. G. K., Marhaeni, K. E., Putrana, I. W. & Sanjiwani, I. (2021, April). A Model of Community-Based Development in Digital Nomad Tourism in Intaran Village Bali. In *International Conference on Applied Science and Technology on Social Science (ICAST-SS 2020)* (pp. 382-386). Atlantis Press.

Green, P. (2020). Disruptions of Self, Place and Mobility: Digital Nomads in Chiang Mai, Thailand. *Mobilities*, 15(3), 431-445.

Gürlek, M., & Koseoglu, M. A. (2021). Green innovation research in the field of hospitality and tourism: The construct, antecedents, consequences, and future outlook. *The Service Industries Journal*, 41(11-12), 734-766.

Hall, G., Sigala, M., Rentschler, R. & Boyle, S. (2019). Motivations, Mobility And Work Practices; The Conceptual Realities of Digital Nomads. In *Information and Communication Technologies in Tourism* (pp. 437-449). Springer, Cham.

Hannonen, O. (2020). In Search of A Digital Nomad: Defining The Phenomenon. *Information Technology & Tourism*, 22(3), 335-353.

Hermann, I. & Paris, C. M. (2020). Digital Nomadism: the nexus of remote working and travel mobility. *Information Technology & Tourism*. 22, 329-334.

Kocaman, S. (2022). Co-working Spaces. In *Encyclopedia of Tourism Management and Marketing* (pp. 656-659). Edward Elgar Publishing.

Kocaman, S. (2021). Nomadlıst'de Dijital Göçebeler Tarafından 2020'de En Fazla Tercih Edilen Destinasyonların Destinasyon Seçim Kriterlerine Göre Kümelenendirilmesi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 799-815.

Kontogeorgopoulos, N. (2004) Conventional Tourism and Ecotourism in Phuket, Thailand: Conflicting Paradigms or Symbiotic Partners?, *Journal of Ecotourism*, 3(2), 87-108.

Liberati, A., Altman, D. G., Tetzlaff, J., Mulrow, C., Gøtzsche, P. C., Ioannidis, J. P., Clarke, M., Devereaux, P. J., Kleijnen, J. & Moher, D. (2009). The PRISMA Statement for Reporting Systematic Reviews Andmeta-Analyses of Studies That Evaluate Health Care Interventions: Explanation and Elaboration. *Journal of Clinical Epidemiology*, 62(10), 1-34.

MacRae, G. (2016). Community and Cosmopolitanism in The New Ubud. *Annals of Tourism Research*, 59, 16-29.

Mazareanu, E. (2020, August 19). Number of people working in coworking spaces worldwide from 2010 to 2020. Erişim adresi: <https://www.statista.com/statistics/554315/number-of-people-working-in-coworking-spaces-worldwide/>. Erişim tarihi: 10.08.2022.

Mouratidis, G. (2018). Digital Nomadism Travel, Remote Work and Alternative Lifestyles. Master of Applied Cultural Analysis. Lund University.

Müller, A. (2016). The Digital Nomad: Buzzword or Research Category?. *Transnational Social Review*, 6(3), 344-348.

Nash, C., Jarrahi, M. H., Sutherland, W. & Phillips, G. (2018, March). Digital Nomads Beyond The Buzzword: Defining Digital Nomadic Work and Use of Digital Technologies. In International Conference On Information (pp. 207-217). Springer, Cham.

Orel, M. (2019). Coworking Environments and Digital Nomadism: Balancing Work and Leisure Whilst on The Move. *World Leisure Journal*, 61(3), 215-227.

Prabawa, W. & Pertiwi, P. (2020). The Digital Nomad Tourist Motivation in Bali: Exploratory Research Based on Push and Pull Theory. *Athens Journal of Tourism*. 7(3), 161-174.

Pecsek, B. (2018). Working on Holiday: The Theory and Practice of Workcation. *Balkans JETSS*, 1, 1-13.

Putra, G. B. & Agirachman, F. A. (2016). Urban Coworking Space: Creative Tourism in Digital Nomads Perspective. In Proceedings of Arte-Polis 6 international conference (pp. 169-178).

Reichenberger, I. (2018). Digital Nomads—a Quest for Holistic Freedom in Work and Leisure. *Annals of Leisure Research*, 21(3), 364-380.

Richards, G. (2015). The New Global Nomads: Youth Travel in A Globalizing World. *Tourism Recreation Research*, 40(3), 340-352.

Richter, S. & Richter, A. (2020). Digital Nomads. *Business & Information Systems Engineering*, 62(1), 77-81.

Statista (2022). Digital Nomads, Erişim adresi: <https://www.statista.com/study/111371/digital-nomads/> Erişim tarihi: 20.09.2022.

Thompson, B. Y. (2021). Laptops, Sunscreen, Surfboards, and Selfies: Travel, Tourism, and Leisure Practices of the Digital Nomads. In *Digital Nomads Living on the Margins: Remote-Working Laptop Entrepreneurs in the Gig Economy*. Emerald Publishing Limited.

Thompson, B. Y. (2018). Digital Nomad: Employment in The Online GIG Economy. *Journal of Culture, Politics and Innovation* 1(1), 1-26.

Timur, B. & Köz, E. N. (2022). Turizmde Sanal Gerçeklik ve Artırılmış Gerçeklik Çalışmaları Üzerine Sistemik Bir Literatür Taraması, *Turizm Akademik Dergisi*, 9 (1), 233-251.

Vagena, A. (2021). Digital Nomads and Tourism Industry. *Academia Letters*, Article 765. Erişim adresi: https://www.academia.edu/45662229/Digital_Nomads_and_Tourism_Industry?auto=citations&from=cover_page Erişim tarihi: 15.08.2022

Wiranatha, A., Antara, M., Wiranatha, A., Piartrini, P., Pujaastawa I. & Suryawardani, G. A. (2020). Digital Nomads Tourism in Bali. *Journal of Development Economics and Finance*, 1(1), 1-16.

Wood, M. (2005), Nomad Aesthetics and The Global Knowledge Economy. *Journal of Critical Postmodern Organization Science*, 3(4), 50-64.

Destek Bilgisi: Bu çalışmanın hazırlanması süresince herhangi bir bireyden ya da kurumdan aynı ya da nakdi bir yardım/destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Turizm Akademik Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarına aittir.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Yazar kendi rızası ile çalışmaya dâhil olmuştur.

Etik Kurul Onayı: Bu araştırma etik kurul kararı gerektirmeyen araştırmalar arasında yer almaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı: 1. Yazar = 100%

EXTENSIVE SUMMARY

Digital Nomad Researches in Tourism: Systematic Literature Review

Serpil KOCAMAN*

Scientific studies on the concept of digital nomads started in the 1990s and continued to increase in parallel with the rapid change and development in technology (Hermann and Paris, 2020: 331). Studies on the tourism potential created by digital nomads have been more limited. However, this rapid change in technology has created a new tourism market for destinations, providing tourists with the opportunity to continue working and producing while enjoying the destination experience, creating digital nomad tourists who can do their jobs remotely without being tied to a place thanks to the digital technology infrastructure. The study is important in terms of determining the themes of research on digital nomads and tourism, whose number is approximately 35 million worldwide according to Statista (2022) data, and which is known to contribute an average of 787 billion dollars to the global economy, and to offer suggestions for future studies.

The role of information and communication technologies in the tourism industry has long been a popular academic research topic. It is possible to argue that the effects of Information Communication Technologies (ICT) go beyond the tourism procurement perspective and perhaps change the potential role of travel in life. The lifestyle of digital nomads exemplifies the changing potential of travel (Reichenberger, 2017: 1). In terms of the tourism sector, digital nomads are expressed as a new type of tourist (Putra and Agirachman, 2016; Wiranatha et al, 2020; Düzgün and Akın, 2022). They directly feed the tourism sector with the economic potential they create. This frequent traveler, who can carry out their work wherever they are online, makes an ideal clientele for tour operators and travel agencies. With digital nomads becoming a trend in the travel industry, the accommodation industry is taking steps to meet the differing needs of this category of travelers; It tries to increase its customer potential with applications such as co-living hotels. At the same time, digital nomads who want to experience the lifestyle of the local people also benefit the local economy and local people of the destination (Vagena, 2021: 3).

In the research, systematic literature review method was used. The systematic literature review method is a popular research approach that critically examines and analyzes the literature on a particular topic (Liberati et al., 2009: 26). Systematic reviews ensure that the findings obtained from the research are presented in a systematic, transparent and reproducible manner. Apart from defining and critically evaluating the research in question, systematic review can be explained as a research method that provides data collection and analysis from the research in question (Emiroğlu, 2022: 418). Systematic literature review is a method that is frequently preferred in researches carried out in the field of tourism (Timur and Köz, 2022: 237).

In the first stage, where the research questions are determined, the basic question is “Which themes are discussed in terms of the tourism potential of digital nomads in tourism researches?” has been a question. Other questions tried to be answered in the research are; how many studies there are about digital nomads in tourism, by whom they are written, which research methods are used, on which samples the researches are conducted and which topics are covered. In the second stage, research terms, databases to be searched and study selection criteria are defined (Timur and Köz, 2022: 237). The literature search was conducted in Turkish and English with the keywords “digital nomad” and “tourism” in Web of Science, Scopus, TR Index and DergiPark databases in August 2022. These databases were chosen because they are reliable in terms of content quality and variety. In the third stage, keywords were searched in the specified databases; There were 17 studies in Web of Science, 4 in Scopus, 1 in TR Index, and 3 in DergiPark. Due to the new formation of the relevant literature, 6 studies in the secondary sources section of the Scopus search were also included in the study, and the number of studies included in the evaluation reached 31 (n=31).

As a result of the search made in the databases, 31 studies listed were evaluated according to the inclusion and exclusion criteria and 15 studies that met the inclusion criteria were included in the study (n=15). These studies were first listed according to publication year, author, title, database, publication type and number of citations, and then classified according to the source, research method, data collection method, destination and research topic.

Within the scope of tourism literature, 13 of the studies on digital nomads are international and 2 are national publications. Of the 14 international studies, 6 are scanned in Web of Science, 3 in Scopus, and 4 in both Web of Science and Scopus databases. The number of national publications scanned in TR Index

* Corresponding author at: Alanya Alaaddin Keykubat University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management, E-Mail Address: serpil.kocaman@alanya.edu.tr

and DergiPark databases is 2. In the relevant databases, 1 study was published in 2015, 2 in 2016, 1 in 2018, 2 in 2019, 3 in 2020, 5 in 2021 and 1 study until August 2022. Of the 15 studies included in the scan, 14 are full-text articles and 1 is an international book chapter. It shows that 80% of the studies on digital nomads in tourism use qualitative, 6.7% quantitative and 13.3% mixed research methods. The data collection methods used; 40% structured or semi-structured interview, 20% content analysis, 15% questionnaire, 10% conceptual and literature review, 10% ethnographic and auto-ethnographic, 5% secondary data analysis.

Research topics that deal with digital nomads in the context of tourism; (i) digital nomad tourist profile, (ii) travel motivations of digital nomads and destination selection criteria, (iii) the role of co-working spaces for digital nomads, and (iv) digital nomads' work-leisure perceptions. Identifying the extent to which new travel styles, such as the digital nomad tourist, are improving and influencing other young travelers will be helpful in understanding the images and perceptions that have developed towards this tourist type and tourism type. More research is needed to include terms such as digital nomadic tourism, digital nomad tourist and digital nomad destination to be included in the literature.